

קבצי הערות התמימים ואנ"ש ללקו"ש חלק ט"ז שיחה א' לפרשת תצוה

להערות או לתירץ שלה בדוא"ל: PLShaoros@gmail.com

א.

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון תשעב

בהלאוין לא להוציא בדי הארון ולא יזח החושן וכו'

הת' מאיר קפלן

תות"ל - 770

כ' הרמב"ם במנין מצות ל"ת מצוה פו "שלא להוציא בדי הארון שנאמר לא יסורו ממנו" מצוה פז "שלא יזח החושן מעל האפוד שנאמר ולא יזח החושן מעל האפוד" ומצוה פח "שלא יקרע המעיל שנאמר כפי תחרא יהי לו לא יקרע".

ויש לעיין בל' הרמב"ם מדוע לגבי הארון הל"ת הוא על הגברא "שלא להוציא" ובחושן ומעיל הל"ת הוא על החפצא "שלא יזח החושן" ו"שלא יקרע המעיל".

לבאר זה נראה להקדים דהנה בשרש החמישי לספר המצות כ' הרמב"ם "שאינ ראוי למנות טעם המצוה מצוה בפ"ע פעמים יבא בטעמי המצות דמיון לאוין ויחשב במ שהם מכלל מה שימנה ביחוד. וזה כאמרו לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה ולא תחטיא הארץ, אמרו ולא תחטיא את הארץ טעם לאסור מה שקדם כאילו יאמר כי אתה אם תעשה זה תרבה הפסד בארץ, וכאמרו אל תחלל את בתך להזנותה ולא תזנה הארץ" וכו'.

והקשה הרמב"ן על אתר מדברי הגמ' (יומא עב) "אמר רחבא אמר רב יהודה המקרע בגדי כהונה לוקה שנאמר לא יקרע. מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא הכי קאמר רחמנא נעביד ליה שפה כי היכי דלא ניקרע מי כתיב שלא יקרע. אמר ר' אלעזר המזיח החושן מעל האפוד והמסיר בדי הארון לוקה שנאמר לא

יזח ולא יסורו מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא כי קאמר רחמנא חזקינהו ועבדינהו שפיר כדי שלא יזח ולא יסורו (קשרם יפה ועל הטבעות והבדים אמר שיתנם בטבעות בדוחק - פירש"י) מי כתיב שלא יזח ושלא יסורו".

ונראה לכאור' מוכח מדברי הגמ' שכיון שלא כתוב בל' טעם, זהו לאו בפ"ע, וא"כ צ"ב דברי הרמב"ם שכאשר כתוב בוא"ו המוסיף אי"ז איסור בפ"ע.

וכן פסק הרמב"ם שג' איסורים אלו נמנים בל"ת ולוקין עליהם.

ותי' במרגניתא טבא שדעת הרמב"ם היא שכאשר כתוב וא"ו ה"ז ל' טעם וכאשר נאמר ולא תחטיא את הארץ ה"ז כאילו נאמר "שלא תחטיא את הארץ". ועפ"ז מובן שכיון ש"לא יסורו" ו"לא יקרע" כתוב בלא וא"ו המוסיף הר"ז לאו בפ"ע. וזוהי כוונת הגמ' "מי כתיב שלא יקרע" שהרי כתוב "לא יקרע" שמשמע איסור בפ"ע.

ועפ"ז מבואר ג"כ שאלת הגמ' לגבי "ולא יזח החשן מעל האפוד" ששם כתוב וא"ו המוסיף (וא"כ מהי שאלת הגמ' מי כתיב "שלא יזח" הרי כתוב "ולא יזח" שזהו אותה משמעות) ששאלת הגמ' היא שהרי כתוב קודם בפסוק זה "להיות על חשב האפוד" כטעם לראשית הפ' "וירכסו את החשן וגו' בפתיל תכלת" וא"כ מהי ההוספה "ולא יזח" - ע"כ שאי"ז נתינת טעם אלא איסור בפ"ע.

ועפ"ז נראה לבאר ל' הרמב"ם במנין המצות, דהא דכתב "שלא יזח החשן מעל האפוד" שהאיסור היא על החפצא היא כי כן היא משמעות הכ' מל' טעם שהרי וא"ו המוסיף היא טעם אלא שסוכ"ס כיון שהטעם נכתב ב' פעמים - ע"כ לאיסור קאתי.

ובנוגע למעיל שכי' ג"כ האיסור על החפצא שלא יקרע יבואר ע"פ שיחת כ"ק אדמו"ר בלקו"ש חט"ז שיחה א לפר' תצוה בביאור ל' הכתוב "לא יקרע" ולא "לא יקרע" בבנין נפעל שהאיסור היא לא (רק) על האדם הקורע אלא (בעיקר) שהמעיל לא יקרע, ועפ"ז מובן טעם הרמב"ם שכי' "שלא יקרע המעיל".

משא"כ בארון שזהו בלא וא"ו המוסיף ולא בנין נפעל כ' האיסור שלא להוציא בדי הארון.

עוד יש לבאר זה בפשטות יותר ע"פ דברי כ"ק אדמו"ר בשיחה הנ"ל (בשוה"ג להערה 18) "דבפקודי נאמר "ולא יזח" ו"לא יקרע" בדרך סיפור משא"כ אצל הבאת הבדים בטבעות בפ' ויקהל לא נאמר "לא יסורו". שכאשר כ' איסור זה גם בל' הסיפור משמע שכאשר עשו את החשן והמעיל יש למנוע מציאות של "יזח" או "יקרע" משא"כ כשאין זה בא כסיפור דברים משמע שזהו איסור על הגברא וכל' הרמב"ם "שלא להוציא בדי הארון". וק"ל.

ולפי ביאורנו נראה דניתן לבאר דברי הרמב"ם בהלכותיו לגבי איסור קריעת המעיל ושאר בגדי כהונה, וז"ל (הל' כלי המקדש פ"ט ה"ג) "והקורע פי המעיל לוקה שנאמר לא יקרע וה"ה לכל בגדי כהונה שהקורעם דרך השחתה לוקה".

ומו"מ רב במפרשי הרמב"ם האם "הקורען דרך השחתה" דוקא - הוא רק בשאר בגדי כהונה או רק במעיל ובמל"מ על אתר מביא מבעל הקרבן מנחה שבמעיל לוקה אפי' שלא בדרך השחתה.

ובאחרונים דנים בארוכה בזה שלומדים ממעיל שהקורע בגדי כהונה בדרך השחתה לוקה, משא"כ במעיל הקורע בכל אופן לוקה.

וע"פ הנ"ל משיחת כ"ק אדמו"ר שבמעיל עיקר האיסור הוא בהחפצה - בהתוצאה - שהמעיל לא יקרע לכן אין נפק"מ אם זה בדרך השחתה אם לאו. משא"כ בשאר בגדי כהונה - אע"פ שנלמד ממעיל - האיסור בהם הוא על הגברא. והראי' לכן מזה שכתוב האיסור לא בכל בגדי כהונה אלא במעיל בלבד - ע"כ שבמעיל יש תוקף מיוחד האיסור "לא יקרע".

ואע"פ שבאפור כ' הרמב"ם (שם ה"י) "וכל המזיח חושן מעל האפוד ומפרק חיבורן דרך קלקול לוקה" - אע"פ שכנ"ל גם שם ישנה הדגשה על התוצאה - אינו קשה כי במעיל עצם האיסור הוא על התוצאה, משא"כ כאן האיסור הוא בעשייה

אלא שהוא"ו המוסיף מוסיף בו ענין שהיא טעם. ואין להאריך
עוד.

ב.

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מונטריאל גליון חמישים (תשמ"ו)

ד. בלקו"ש חט"ז שיחה א' לפ' תצוה בהערה
31. וז"ל:

"וראה גם רש"י על הש"ס (זבחים יח, רע"ב)
"מקורעין - ואפילו הן חדשים דלאו בגד . .
דבעינן לכבוד ולתפארת". וכ"ה ברמב"ם הלכות
כלי המקדש פ"ח ה"ד". עכ"ל.

והנה במה שכתב ד"כ"ה ברמב"ם אין הכוונה
שרש"י והרמב"ם ס"ל כחד שיטה כי יש להעיר ממ"ש
בספר בית האוצר מערכת ב' כלל י', וז"ל: וגוף
קושית האוה"ח דלמה נאמר לכבוד ולתפארת ומה
יצא לנו מזה צ"ע מרש"י זבחים (הנ"ל) דכ' דפסול
בגדי כהונה מקורעין מהאי קרא דלכבוד ולתפארת
הוא דנפיק ע"ש דאהך דבגדי כהונה מקורעין פסולין
כ' בד"ה מקורעין וז"ל ואפילו הן חדשים דלאו
בגד הוא ראוי לעבודה דבעינן לכבוד ולתפארת
עכ"ל וכן הוא בתוס' יומא (יב, ב) ד"ה ילבש
דפסול בגדי כהונה מטושטשין או מקורעין הוא
מקרא דלכבוד ולתפארת ע"ש ועי' ברמב"ם הלכות
כלי המקדש פ"ח ה"ד בגדי כהונה מצותם שיהיו
חדשים נאים ומשולשים כו' שנאמר לכבוד ולתפארת
כו' ודברי הרמב"ם הנ"ל הם לכאורה דלא כרש"י
ותוס' הנ"ל דלרש"י ותוס' הנ"ל הא מבואר דמאי
דנפיק מקרא דלכבוד ולתפארת הוא לעיכובא דהא
מטושטשין או מקורעין אפילו בדיעבד פסולין
ע"ש בזבחים ואילו להרמב"ם הנ"ל דחדשים משום
לכבוד וגו' הוא דבעי חדשים הא לא מעכב דבדיעבד
אפילו משוחקים כשרים כמבואר בזבחים שם וברמב"ם
הלכה הנ"ל וא"כ הרי סברת הרמב"ם דקרא דלכבוד
ולתפארת וגו' לאו לעיכובא הוא ובדיעבד גם
בגד שאינו לכבוד כשר . . עכ"ל.

אלא הכונה בהערה הנ"ל הוא דבשניהם סוברים
דצריכין ד"לכבוד ולתפארת", ואם הוא מעכב זה
תלוי במה שכתב המהר"י ענגיל הנ"ל.

*

*

*

ה. ובס"ט שם, וז"ל:

"דער רמב"ם פסקנ'ט "הקורע פי המעיל לוקה
שנאמר לא יקרע והוא הדין לכל בגדי כהונה שהקורעו
דרך השחתה לוקה", פון פשטות לשון הרמב"ם קומט
אויס, אז ס'איז דא א חילוק צווישן אלע בגדי
כהונה און דעם מעיל: בלי אלע בגדי כהונה איז
מען לוקה נאר "הקורען דרך השחתה", אבער הקורע

פ' המעיל לוקה בכל אופן. (ובהערה 40 כתב:
כ"כ בקרבן חגיגה סימן ס"ח . . .)

ווי רש"י לערנט אבער אין פשטות הכתובים
וככ' דארף לפי זה אויסקומען, אז לשיטת רש"י
איז ניטא קיין חילוק אין דעם אופן חקריעה
צווישן דעם מעיל און אנדערע בגדי כהונה".
עכ"ל. מוציא תחמתי

ויש להעיר שכעין זה כתב בספר יד דוד
ביומא (עב, א), וז"ל: רש"י בחומש כתב לא יקרע
כדי שלא יקרע והקורע עובר בל"ת טעמא דרשינן
אע"פ דלכאורה משמע שהפסוק הוא רק ללאו ולא
לנתינת טעם מ"מ סובר רש"י דאין חולק דנתינת
טעם נמי הוא דאל"כ למה כתבה התורה במעיל ולא
בשאר בגדי כהונה אלא ודאי לנתינת טעם הוא
ולהכי שייך דוקא במעיל מ"מ מדלא כתיב שלא
יקרע ילפינן מיניה נמי שהוא על כל בגדי כהונה
קאי ובזה נסתר מה שכתב בקרבן חגיגה דף כ"ט
דהכי כתיב 'רחמנא גבי מעיל לפי שיש חילוק
דבמעיל אפילו שלא כדרך השחתה חייב ובשאר בגדי
כהונה דוקא דרך השחתה דלפי דברי רש"י ליתא
אלא להכי כתבה גבי מעיל משום הטעם וכו' עכ"ל.
וע"ש באריכות.

דוד סימפסאן

קובץ הערות התמימים ואני"ש 770 גליון מט (תשל"ו)

א. בלקו"ש תצוה ש.ז. מבאר פי' רש"י עה"פ לא יקרע "שזה ממנין לאוי"ן", שרש"י בא לפרש מדוע בא האיסור ברמז ע"י שלא נאמר שלא יקרע (שאז הי' זה רק נתינת טעם), ולא נאמר מפורש, וע"ז מבאר כי עצם האיסור לקרוע הבגדים מובן בפשטות מהפסוק הקודם "ועשית בגדי קדש גו' לכבוד ולתפארת" ובגד קרוע אינו לכבוד ולתפארת, והפסוק לא יקרע בא רק לומר שזה ממנין לאוי"ן

ואח"כ בס"ט מבאר העניינים המופלאים ע"ד ההלכה שבפירש"י, שלדעת הרמב"ם כנראה מפשטות לשונו וכך ביארו כמה מפרשים, הקורע שאר בגדי כהונה לוקה מצד הפסוק לא תעשון כן גו' וזהו רק בקורע דרך השחתה משא"כ במעיל שהאיסור הוא מ"לא יקרע" לוקה אף שאינו דרך השחתה, משא"כ לפי' רש"י כאן בפשטות הכתובים שהאיסור לקרוע לומדים מלכבוד ולתפארת וכאן מוסיף לא יקרע רק ל"מנין לאוי"ן שבתורה", א"כ אופן הקריעה שיהיה בכל בג"כ, ועובר אף שאינו דרך השחתה (ד"כ כל קריעה - באיזה אופן שהוא - הוא היפך דלכבוד ולתפארת").

והנה חידוש זה שע"ד ההלכה, הוא רק באופן קריעת שאר בג"כ, אבל לכאו' לפי רש"י זה ישנו חידוש גדול יותר ע"ד ההלכה, דבגמרא זבחים די"ח ע"ב (שמציין כאן בהע' 31) איתא "או שהיו מטושטשין (בטיט - רש"י) או קרועין ועבד עבודתו פסולה", ופירש"י משום לכבוד ולתפארת, ומבואר דגם מטושטשין בטיט העבודה פסולה ונקרא מחוסר בגדים דאינו לכבוד ולתפארת, א"כ כמו שמבאר בשיחה שבפשטות הכתובים אסור בקריעה מצד הלכבוד ולתפארת עד"ז אסור בכלל, (ואין מסתבר כלל לומר שע"ד הפשט אין בכלל הבגד שלילת לכבוד ולתפארת), ויוצא חידוש גדול בפירש"י כאן שלא רק הקורע בג"כ עובר אלא גם המטושטש, וזה חידוש גדול יותר מהחידוש שעובר בכל בג"כ גם אם אינו דרך השחתה, כי שם הוא רק באופן הקריעה, וגם לדעת כמה מפרשים (המצויין בהע' 40) הרי גם לדעת הרמב"ם אין חילוק בין קריעת המעיל לקריעת שאר בג"כ, משא"כ שעובר ע"י לכלוכם שזהו חידוש גדול א"כ לכאו' עדיפא הול"ל.

ואולי אפ"ל עפ"י המבואר בגמרא שם דף פ"ח ע"ב שלדעת י"א אין מכבסין בג"כ דאין עניות במקום עשירות ע"ש בגמ' וכ"פ הרמב"ם, משא"כ ע"ד הפשט אפ"ל שמכבסין בג"כ ואי"ז סתירה להעשירות דביהמ"ק, (ואדרבא בפסוק מפורש בפרה אדומה "וכבס בגדי הכהן" ואולי ע"ד הפשט אין מסתבר לחלק בין כבוס סתם לכבוס דהוספת קדושה, ועי' תפארת ישראל בפתחתו לקדשים, ועיג"כ מנחות פ"ט ע"א), ולפי"ז אפשר לחלק שרק באם שאין מכבסים בג"כ אז ע"י הלכלוך הוא שולל הלכבוד ולתפארת, וע"ד שע"י הקריעה הוא נפסל ואין תופרין, משא"כ אם מכבסין בג"כ הרי אינו שולל הלכבוד ולתפארת שהרי יכול לכובסו

אח"כ (וע"ד כל העומד לגנוז וכו', ואפשר שגם אם נאמר שהבגד נפסל לעבודה עפ"י פש"מ אבל אינו עובר בכלוכו כי בעצם נשאר הבגד לכבוד ולתפארת רק שצריך כבוס והעברת הלכלוך).

(ולהעיר שגם ע"ד ההלכה זה שאין מכבסין הוא רק לכתחילה אבל בדיעבד אם עבד בבגדים כבוסיין עבודתו כשרה).

אלי' מטוסוב

14400/20180000

תח"ל - 770